O`ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TASHQI SAVDO AYLANMASI

(2019-yil yanvar-sentabr*)

Mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar xorijiy davlatlar bilan savdo aloqalarining jadal o`sishiga xizmat qilmoqda. Xususan, mamlakatning eksport salohiyatini oshirish bo`yicha qarorlar mahalliy kompaniyalarga tashqi bozorlarda ko`proq tajriba orttirishga imkon beradi. Pirovardida ular jahon savdosida raqobatdosh ustunlikka ega bo`ladilar.

Ushbu yo`nalishda amalga oshirilgan islohotlar natijasida 2019 yilning yanvar-sentabr oylarida respulikaning tashqi savdo aylanmasi hajmi 31 645,8 mln. AQSh dollarini tashkil etib, 8 577,1 mln. AQSh dollariga yoki o`tgan yilning mos davriga nisbatan 37,2 % ga oshgan. Ushbu ko`rsatkichdan eksport hajmi 13 677,0 mln. AQSh dollariga (o`sish sur`ati – 45,5 %) va import hajmi esa 17 968,8 mln. AQSh dollariga (o`sish sur`ati – 31,5 %) yetdi. Hisobot davrida 4 291,7 mln. AQSh dollari qiymatida passiv tashqi savdo aylanmasi qayd etildi.

O`zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari, ulushi %)

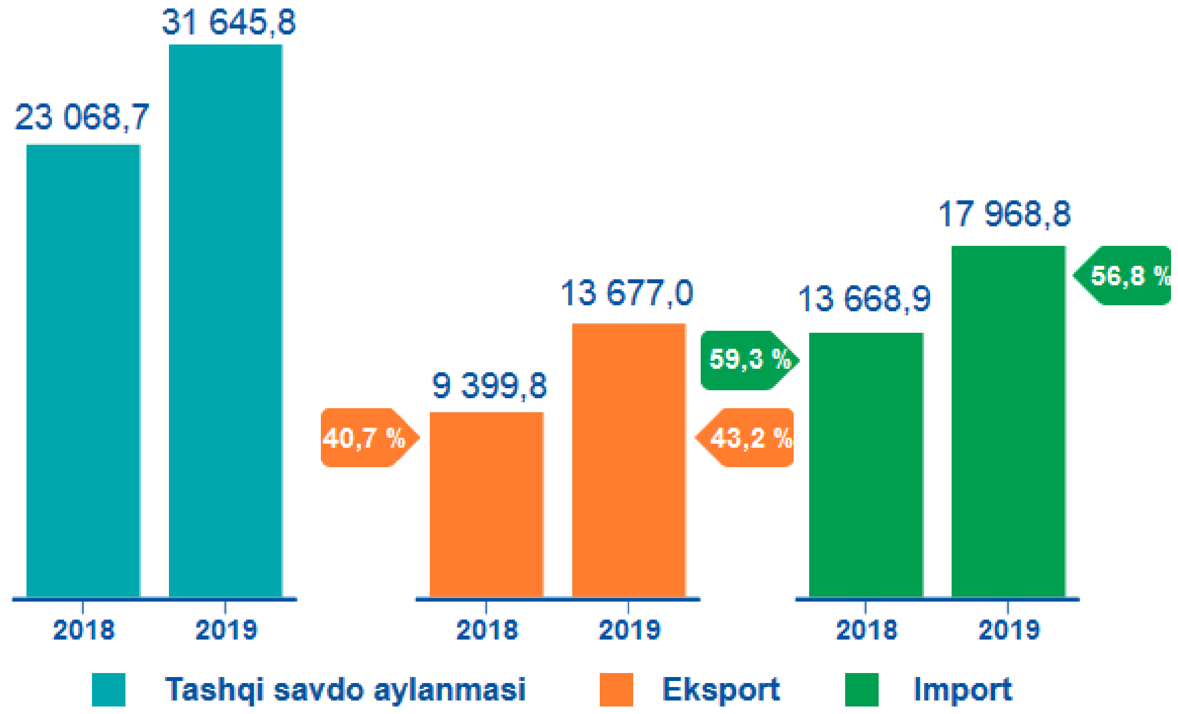

* *dastlabki ma`lumot*

O`zbekiston jahonning 181 dan ortiq mamlakatlari bilan savdo aloqalarini amalga oshirib kelmoqda. Respublika tashqi savdo aylanmasining dunyo davlatlari qatoriga nisbatan salmoqli hissasi Xitoy Xalq Respublikasida (18,7 %), Rossiya Federatsiyasida (14,9 %), Qozog`istonda (8,3 %), Koreya Respublikasida (6,6 %), Turkiyada (5,8 %), Germaniyada (2,4 %) va Qirg`izistonda (2,0 %) qayd etilgan.

O`zbekiston Respublikasi bilan tashqi savdo aylanmasi eng yuqori bo`lgan davlatlar

(yanvar-sentabr 2019 y., mln. AQSh dollari, ulushi %)

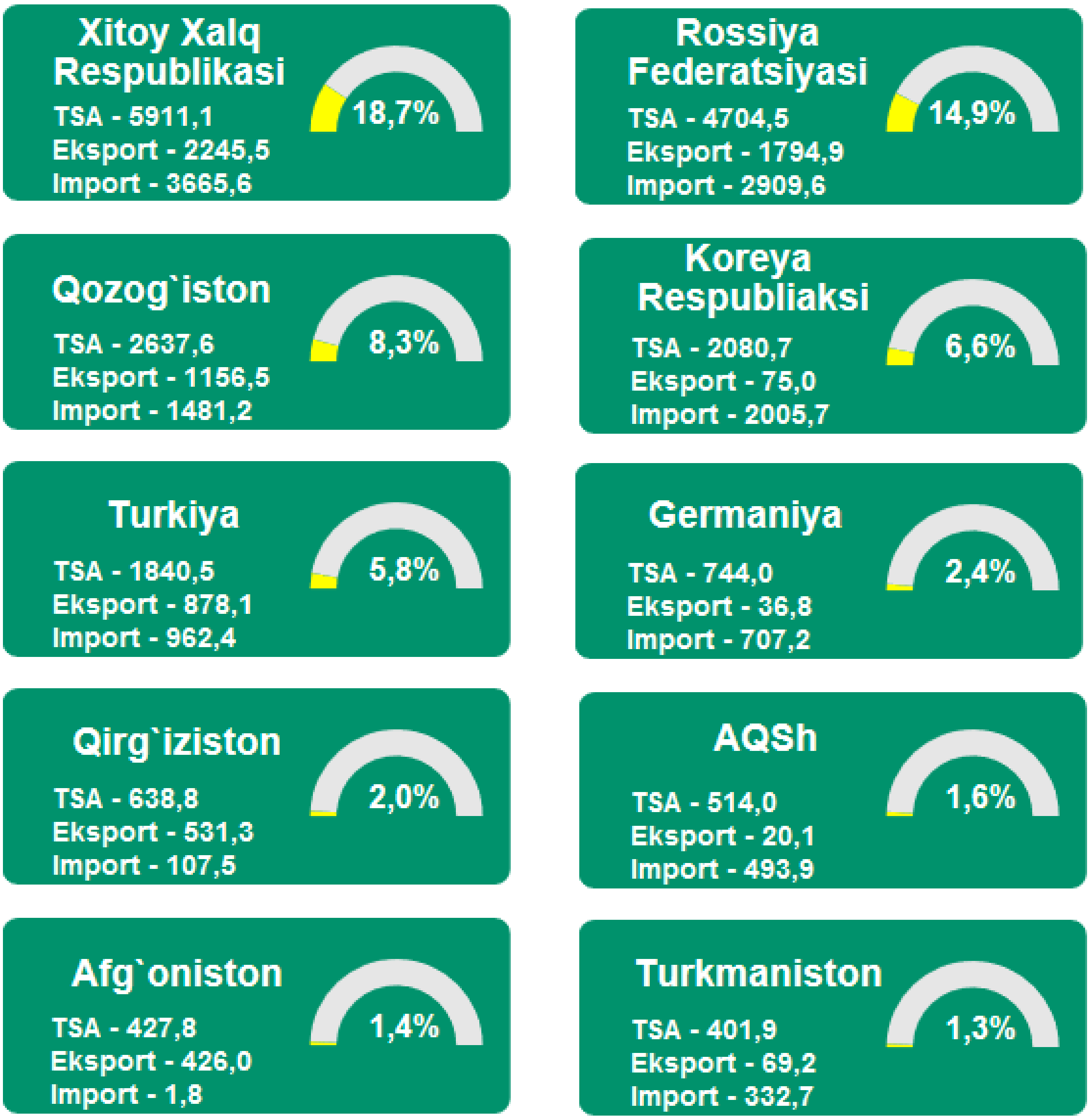

2019 yilning III choragida tashqi savdo aylanmasi hajmi 11 962,6 million AQSh dollarini tashkil etdi va joriy yilning ikkinchi choragi bilan taqqoslaganda 16,4 foizga o`sdi.

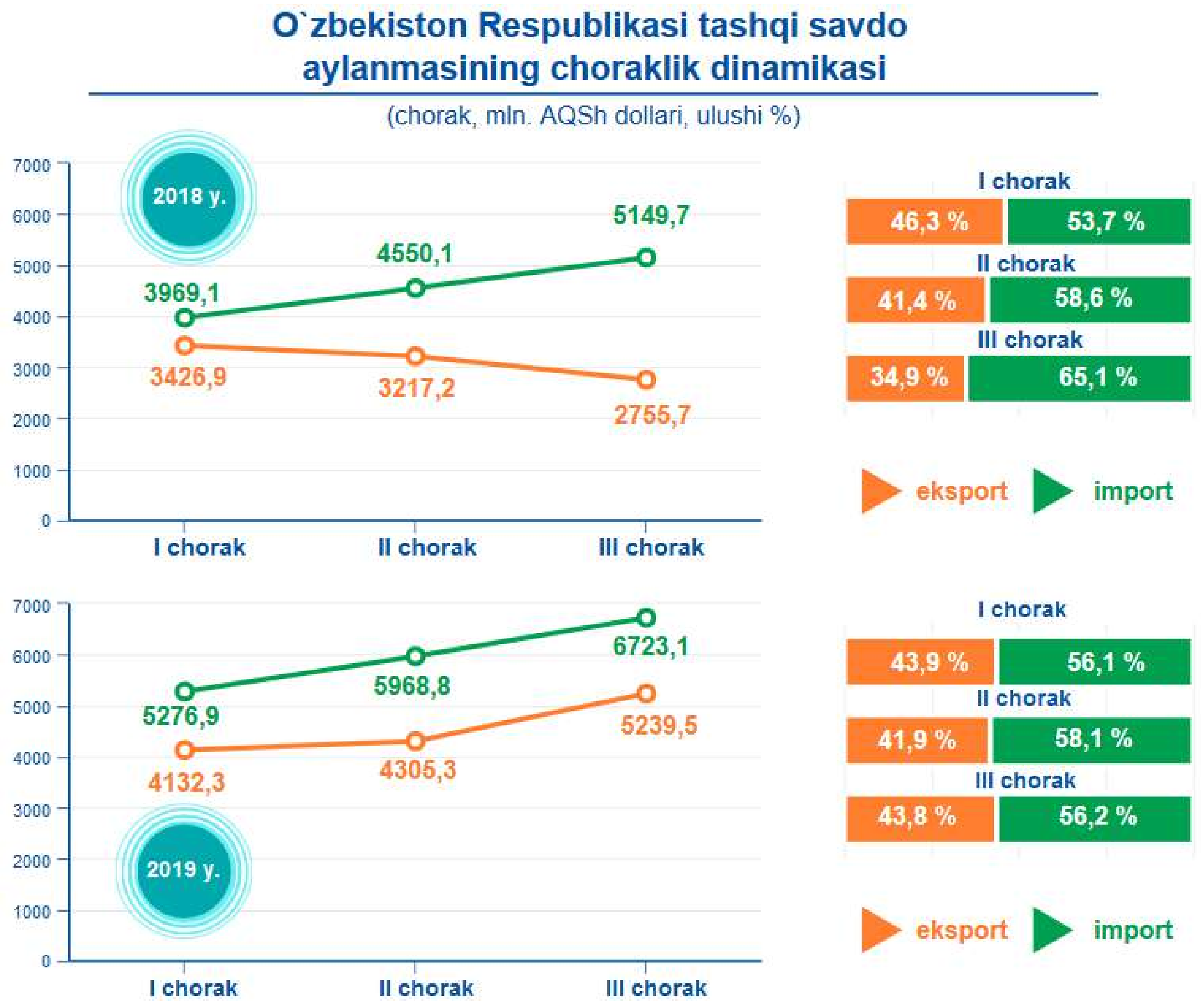

2019 yilning 3 choragida tashqi savdo aylanmasi umumiy hajmida import ulushining kamayishi (58,1% dan 56,2 % ga), eksport ulushining esa ko`payishi (41,9 % dan 43,8 % ga) kuzatildi.

Tashqi savdo aylanmasining choraklik tuzilmasida ijobiy o`zgarishlar kuzatilmoqda. O`tgan yilning shu davriga nisbatan tashqi savdoda eksport ulushi 8,9 foiz punktga o`sdi.

2019 yil yanvar-sentabr oylari yakunlariga ko`ra MDH mamlakatlari bilan savdo hajmi 10 703,0 mln. AQSh dollarini tashkil qildi va O`zbekiston tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 33,8 % ga yetdi.

Qo`shni davlatlar bilan ijtimoiy-iqtisodiy aloqalarning mustahkamlanishi o`zaro savdo-sotiq aloqalariga ham ijobiy ta`sir ko`rsatmoqda. MDH mamlakatlari bilan tashqi savdoning qariyib 37,7 %, shundan eksportning 42,6% va importning 33,9% qo`shni mamlakatlar hissasiga to`g`ri keladi.

O`zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasida MDH mamlakatlari va boshqa xorijiy davlatlarning hajmlari dinamikasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari, ulushi %)

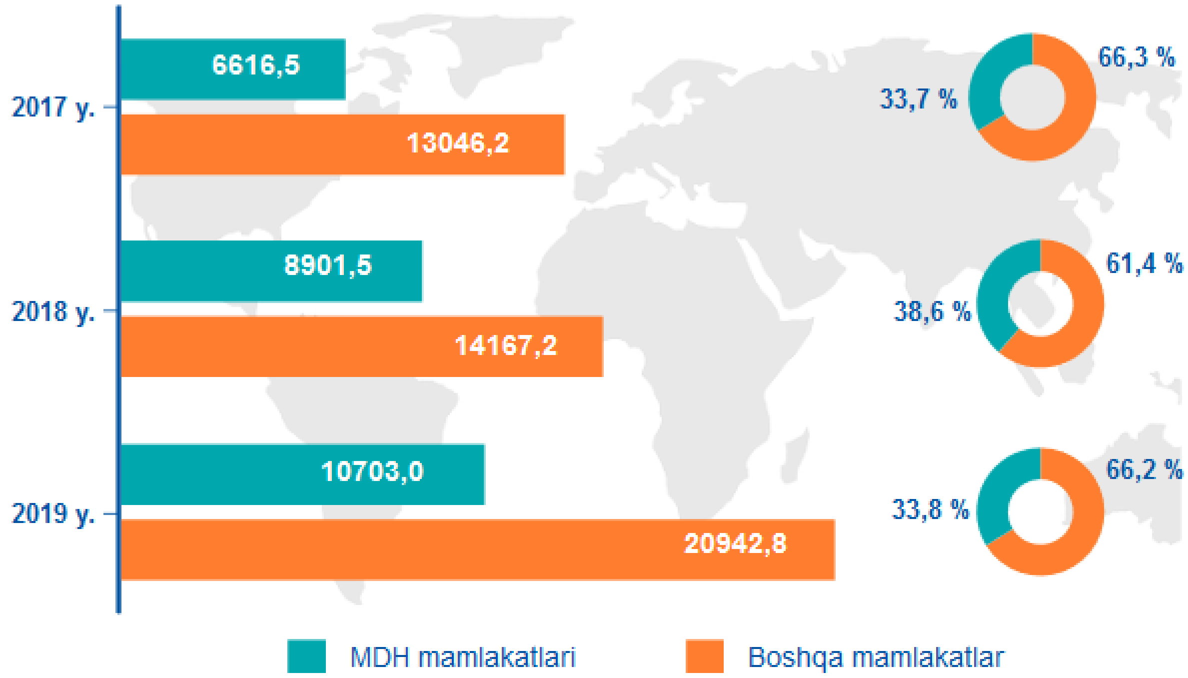

Boshqa xorijiy davlatlarning tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 66,2 % ga yetib (20 942,8 mln. AQSh dollari) o`tgan yilning mos davridagi tashqi savdo aylanmasiga nisbatan 147,8 % ga oshgan.

Tashqi iqtisodiy faoliyat bo`yicha 20 ta yirik hamkor-davlatlar orasidan besh davlatda faol tashqi savdo balansi kuzatilgan, xususan, Afg`oniston (424,2 mln. AQSh dollari), Qirg`iziston (423,7 mln. AQSh dollari), Tojikiston (104,0 mln. AQSh dollari), Fransiya (44,0 mln. AQSh dollari) va Eron (6,1 mln. AQSh dollari). Qolgan 15 ta davlatlar bilan passiv tashqi savdo balansi saqlanib qolmoqda.

O`zbekiston Respublikasining ayrim hamkor davlatlar bilan tashqi savdo aylanmasi dinamikasi

(mln.AQSh dollari)

Davlat nomi	2017-yil yanvar-sentabr	2018-yil yanvar-sentabr	2019-yil yanvar-sentabr
Xitoy Xalq Respublikasi	**3426,5**	**4446,7**	**5911,1**
eksport	1421,1	1958,7	2245,5
import	2005,4	2488,0	3665,6
saldo	-584,3	-529,3	-1420,1
Rossiya Federatsiyasi	**3479,4**	**4180,4**	**4704,5**
eksport	1534,6	1536,3	1794,9
import	1944,7	2644,1	2909,6
saldo	-410,1	-1107,8	-1114,7
Qozog`iston	**1477,0**	**2141,7**	**2637,6**
eksport	758,2	1044,4	1156,5
import	718,7	1097,3	1481,2
saldo	39,5	-52,9	-324,7
Koreya Respublikasi	**961,8**	**1289,0**	**2080,7**
eksport	81,2	68,5	75,0
import	880,6	1220,5	2005,7
saldo	-799,5	-1151,9	-1930,8
Turkiya	**1085,8**	**1520,4**	**1840,5**
eksport	620,6	619,7	878,1
import	465,3	900,7	962,4
saldo	155,3	-281,1	-84,3
Germaniya	**466,2**	**524,5**	**744,0**
eksport	19,2	31,8	36,8

(mln.AQSh dollari)

Davlat nomi	2017-yil yanvar-sentabr	2018-yil yanvar-sentabr	2019-yil yanvar-sentabr
import	447,1	492,7	707,2
saldo	-427,9	-460,9	-670,3
Qirg`iziston	**196,4**	**284,4**	**638,8**
eksport	138,0	184,7	531,3
import	58,5	99,7	107,5
saldo	79,5	84,9	423,7
AQSh	**169,3**	**331,8**	**514,0**
eksport	15,1	22,8	20,1
import	154,2	309,0	493,9
saldo	-139,1	-286,2	-473,7
Afg`oniston	**427,2**	**474,7**	**427,8**
eksport	425,4	473,3	426,0
import	1,8	1,4	1,8
saldo	423,6	471,9	424,2
Turkmaniston	**134,6**	**157,3**	**401,9**
eksport	56,3	31,6	69,2
import	78,3	125,8	332,7
saldo	-22,1	-94,2	-263,5
Litva	**191,8**	**198,4**	**362,1**
eksport	4,2	7,3	17,0
import	187,6	191,1	345,1
saldo	-183,4	-183,8	-328,1
Tojikiston	**178,3**	**285,5**	**357,6**
eksport	137,2	165,9	230,8

(mln.AQSh dollari)

Davlat nomi	2017-yil yanvar-sentabr	2018-yil yanvar-sentabr	2019-yil yanvar-sentabr
import	41,1	119,6	126,8
saldo	96,1	46,3	104,0
Yaponiya	**120,7**	**313,7**	**329,0**
eksport	10,2	10,0	23,8
import	110,5	303,7	305,2
saldo	-100,3	-293,8	-281,5
Italiya	**132,4**	**206,5**	**320,9**
eksport	12,2	17,0	19,7
import	120,2	189,4	301,2
saldo	-108,0	-172,4	-281,5
Eron	**203,2**	**228,8**	**303,9**
eksport	162,5	136,2	155,0
import	40,7	92,6	148,9
saldo	121,9	43,6	6,1
Latviya	**205,7**	**338,0**	**297,4**
eksport	57,8	31,2	37,9
import	147,9	306,8	259,5
saldo	-90,0	-275,7	-221,6
Ukraina	**191,1**	**325,9**	**282,4**
eksport	71,1	74,4	94,1
import	120,0	251,6	188,3
saldo	-48,8	-177,2	-94,2
Hindiston	**266,8**	**203,5**	**264,2**
eksport	26,5	17,7	17,4

(mln.AQSh dollari)

Davlat nomi	2017-yil yanvar-sentabr	2018-yil yanvar-sentabr	2019-yil yanvar-sentabr
import	240,3	185,8	246,8
saldo	-213,8	-168,1	-229,4
Belarus	**110,9**	**278,5**	**260,7**
eksport	18,1	27,4	33,7
import	92,8	251,2	227,0
saldo	-74,7	-223,8	-193,3
Fransiya	**193,6**	**225,2**	**257,1**
eksport	105,6	136,2	150,6
import	88,1	89,0	106,5
saldo	17,5	47,2	44,0

EKSPORT

Xalqaro iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi eksportning barqaror o`sishiga ko`maklashadi va bu o`z navbatida ma`lum natijalarga erishish uchun zamin yaratadi. Jumladan, hisobot davrida tovarlar va xizmatlar eksportida ishtirok etgan korxonalar soni o`tgan yilning shu davriga nisbatan 1 074 taga ko`payib, ularning umumiy soni 5 135 tani tashkil etdi.

Hisobot davrida tovarlar va xizmatlar eksporti bilan shug`ullanuvchi xo`jalik yurituvchi subyektlarning eksport hajmi 13 677,0 mln. AQSh dollarini tashkil etdi (o`tgan yilning shu davriga nisbatan o`sish sur`ati 45,5 % ga teng). Eksport tarkibida tovarlar 81,4 % ulushga ega bo`lib, bular asosan energiya manbalari va neft mahsulotlari (16,1 %), to`qimachilik va to`qimachilik buyumlari (8,6 %), oziq-ovqat mahsulotlari (8,4 %), rangli metallar va undan tayyorlangan buyumlar (5,2 %) hamda kimyo mahsulotlari va buyumlari (4,9 %) hissasiga tog`ri kelmoqda.

Tovarlar va xizmatlar eksporti tarkibi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

2019-yilning yanvar-sentabr oylarida eksport qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibining tahlili shuni ko`rsatmoqdaki, tovarlar va xizmatlar tarkibida o`tgan yilning shu davriga nisbatan sezilarli o`zgarishlar qayd etilmadi, biroq shuni ta`kidlash joizki, o`tgan yilning mos davriga nisbatan, kimyo mahsulotlari va buyumlaridan tashqari tovar va xizmatlar tarkibi turlarini eksport qilish hajmlarining o`sishi kuzatildi.

MDH va boshqa xorijiy davlatlar bo`yicha eksport tarkibi

(2019-yil yanvar-sentabr)

Tarkibi	Jami			MDH davlatlari			Boshqa davlatlar		
	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %
Jami eksport	**13677,0**	**145,5**	**100,0**	**4667,5**	**126,2**	**100,0**	**9009,5**	**158,0**	**100,0**
Paxta tolasi	238,7	138,0	1,7	1,0	33,4	0,0	237,7	139,9	2,6
Oziq-ovqat mahsulotlari	1149,9	139,9	8,4	768,5	138,9	16,5	381,4	142,0	4,2
Kimyo mahsulotlari va buyumlari	675,2	98,0	4,9	311,1	111,3	6,7	364,1	89,0	4,0
Energiya manbalari va neft mahsulotlari	2204,6	114,8	16,1	1054,9	116,2	22,6	1149,7	113,4	12,8
Qora metallar va undan tayyorlangan buyumlar	228,2	154,3	1,7	73,1	2,6 b.	1,6	155,0	129,0	1,7
Rangli metallar va undan tayyorlangan buyumlar	706,6	144,9	5,2	125,2	195,2	2,7	581,4	137,3	6,5
Mashina va asbob-uskunalar hamda ularning qismlari	317,0	2,2 b.	2,3	224,5	2,1 b.	4,8	92,4	2,3 b.	1,0
To`qimachilik mahsulotlari	1174,9	121,4	8,6	604,2	114,9	12,9	570,7	129,0	6,3
Oltin	3983,0	2,6 b.	29,1	-	-	-	3983,0	2,6 b.	44,2
Xizmatlar	2544,8	112,7	18,6	1287,0	113,6	27,6	1257,8	111,9	14,0
Boshqalar	454,1	197,0	3,4	217,8	2,2 b.	4,6	236,3	177,5	2,7

Eksport tarkibi dinamikasi

(yanvar-sentabr, %)

Tarkibi	2017-yil	2018-yil	2019-yil
Jami	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Paxta tolasi	2,9	1,8	1,7
Oziq-ovqat mahsulotlari	6,3	8,7	8,4
Kimyo mahsulotlari va buyumlari	6,9	7,3	4,9
Energiya manbalari va neft mahsulotlari	12,4	20,4	16,1
Qora metallar va undan tayyorlangan buyumlar	1,2	1,6	1,7
Rangli metallar va undan tayyorlangan buyumlar	5,6	5,2	5,2
Mashina va asbob-uskunalar hamda ularning qismlari	2,7	1,6	2,3
To`qimachilik mahsulotlari	9,0	10,3	8,6
Oltin	30,2	16,6	29,1
Xizmatlar	19,7	24,0	18,6
Boshqalar	3,1	2,5	3,4

So`nggi uch yil davomida eksport tarkibi dinamikasida diversifikatsiya kuzatildi. Jumladan, energiya manbalari va neft mahsulotlari ulushi 3,7 foiz punktga oshib, 16,1 % ni, oziq-ovqat mahsulotlari - 2,1 % ga, qora metallar va ulardan tayyorlangan buyumlar - 0,5 % punktga oshdi. Eksport tarkibi boshqa turlari ulushining pasayishi eksport tarkibida oltin hamda energiya manbalari va neft mahsulotlari ulushining sezilarli darajada o`sishi bilan izohlanadi.

Qolgan eksport tarkibi oziq-ovqat mahsulotlari hamda energiya manbalari va neft mahsulotlari ulushining sezilarli darajada o`sishi hisobiga pasayganligini kuzatilmoqda.

Eksport qilingan ayrim turdagi mahsulotlar tarkibi

(2019 y. yanvar-sentabr)

Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %	Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %
Oziq-ovqat mahsulotlari					
meva va rezavorlar	510,1	122,0	alkogolli va alkogolsiz ichimliklar	8,6	98,0
sabzavotlar	449,2	189,5	qayta ishlangan meva-sabzavot mahsulotlari	36,4	172,3
bug`doy	8,9	43,3			
Kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar					
plastmassalar va ulardan tayyorlangan buyumlar	308,7	87,6	korbonat	11,0	99,6
o`g`itlar	107,4	102,3	kimyoviy shtapelli tola	13,8	2,7 b.
farmatsevtika mahsuloti	6,7	69,6	ammiak	1,2	91,6
Energiya manbalari va neft mahsulotlari					
tabiiy gaz	2018,5	116,0	motor moylari	4,3	41,9
elektroenergiya	63,3	50,4	tarkibida oltingugurt bo`lgan yoqilg`ilar	3,8	61,1
qayta ishlangan boshqa neft mahsulotlari	33,1	123,6			
Qora va rangli metallar					
mis va mis buyumlari	517,1	161,8	rangli metallar va undan tayyorlangan buyumlar (misdan tashqari)	189,6	112,9
temir burchaklar, prutkalar va maxsus profillar	198,2	145,7	qora metallardan tayyorlangan bosma va dag`al buyumlar	0,5	44,0
Mashina va asbob-uskunalar					
simlar va kabellar	31,9	2,2 b.	yengil avtomobil	91,6	3,3 b.
transformatorlar va akkumlyatorlar	27,1	2,7 b.	avtobuslar va mikroavtobuslar	7,3	197,0
elektr zanjirlarni almashtirish yoki himoya qilish jihozlari	16,5	2,2 b.	yuk avtomobillari va maxsus avtomobillar	8,3	147,4
avtomobillar uchun ehtiyot qismlar va jihozlar	4,0	143,0	tirkama va yarim tirkamalar	4,6	3,8 b.
monitorlar va proyektorlar	8,8	121,1			
Boshqalar					
to`qimachilik mahsulotlari	1174,9	121,4	oyoq kiyim, getra va ularning qismlari	18,8	2,1 b.
charm xom-ashyosi, charm va jun, ulardan tayyorlangan buyumlar	40,8	64,6	shisha va shisha buyumlar	6,4	82,9
qog`oz, karton va matbaa buyumlari	12,6	92,7	sopol buyumlar	11,2	105,2

Eksportning eng katta ulushi tabiiy gaz (umumiy tovarlar eksporti hajmidagi ulushi 18,1 %), to`qimachilik mahsulotlari (10,6 %), mis va mis buyumlari (4,6 %), meva va rezavorlar (4,6 %) hissasiga to`g`ri keladi.

So`nggi uch yil ichida MDH mamlakatlariga eksport hajmi oshdi, ularning umumiy eksport hajmidagi ulushi 2017 yildagi 32,3 % dan 2019 yilda 34,1 % gacha ortdi. Mos ravishda, boshqa xorijiy mamlakatlarning umumiy eksportdagi ulushi 65,9 % tashkil etdi.

MDH va boshqa davlatlarga tovar eksporti hajmlari dinamikasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari, ulushi %)

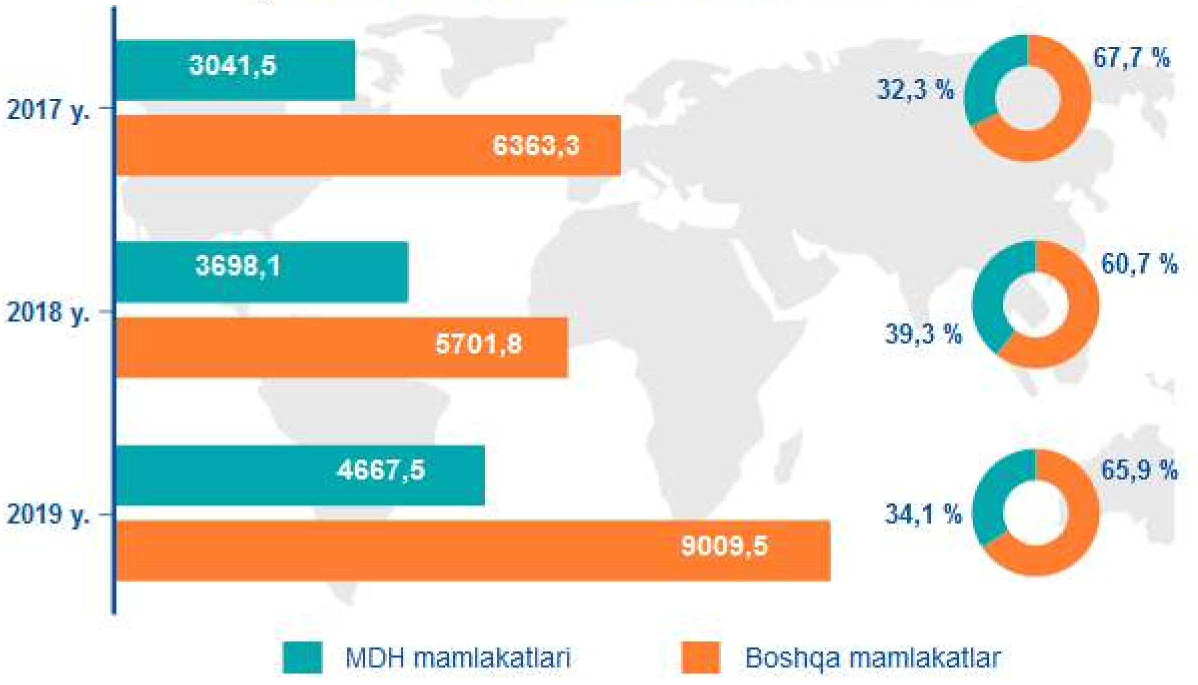

O`tgan yil bilan taqqoslaganda, tovar va xizmatlar eksporti bo`yicha asosiy hamkor davlatlar tarkibida Xitoy Xalq Respublikasi (eksport umumiy hajmining 16,4 %), Rossiya Federatsiyasi (13,1 %), Qozog`iston (8,5 %), Turkiya (6,4 %), Qirg`iziston (3,9 %), Afg`oniston (3,1 %) va Tojikiston (1,7 %) davlatlari saqlanib qolmoqda. Hamda ularning jami eksportdagi ulushi 53 foizdan yuqorini tashkil etmoqda.

Joriy yilning yanvar-sentabr oylarida tovarlar va xizmatlar eksporti bo`yicha yettita asosiy hamkor davlatlardan biri bo`lgan Tojikiston eksport ulushi bo`yicha Eronni o`rniga qayta tiklandi. Shu bilan birga, Qirg`iziston yildan yilga Afg`oniston va Eronni ortda qoldirib o`z mavqeini mustahkamlamoqda.

Respublika eksportida asosiy hamkor davlatlarning ulushi

(yanvar-sentabr)

	2017 г.	2018 г.	2019 г.
1	Rossiya Federatsiyasi 16,3 %	Xitoy Xalq Respublikasi 20,8 %	Xitoy Xalq Respublikasi 16,4 %
2	Xitoy Xalq Respublikasi 15,1 %	Rossiya Federatsiyasi 16,3 %	Rossiya Federatsiyasi 13,1 %
3	Qozog`iston 8,1 %	Qozog`iston 11,1 %	Qozog`iston 8,5 %
4	Turkiya 6,6 %	Turkiya 6,6 %	Turkiya 6,4 %
5	Afg`oniston 4,5 %	Afg`oniston 5,0 %	Qirg`iziston 3,9 %
6	Eron 1,7 %	Qirg`iziston 2,0 %	Afg`oniston 3,1 %
7	Qirg`iziston 1,5 %	Tojikiston 1,8 %	Tojikiston 1,7 %

Hamkor mamlakatlarning tovarlar va xizmatlar eksporti bo`yicha jug`rofiyasi o`tgan yilning shu davriga nisbatan 148 davlatdan 169 davlatgacha o`sdi.

O`zbekiston Respublikasining asosiy hamkor davlatlariga amalga oshirilgan eksport hajmi va o'sish sur'atlari

(yanvar-sentabr)

Davlat nomi	Mln. AQSh dollari		O`sish sur`ati, %		O`rni	
	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.
Xitoy Xalq Respublikasi	1958,7	2245,5	137,8	114,6	1	1
Rossiya Federatsiyasi	1536,3	1794,9	100,1	116,8	2	2
Qozog`iston	1044,4	1156,5	137,7	110,7	3	3
Turkiya	619,7	878,1	99,9	141,7	4	4
Qirg`iziston	184,7	531,3	133,9	2,9 b.	6	5
Afg`oniston	473,3	426,0	111,3	90,0	5	6
Tojikiston	165,9	230,8	121,0	139,1	7	7
Eron	136,2	155,0	83,8	113,8	8	8
Fransiya	136,2	150,6	129,0	110,5	9	9
Birlashgan Arab Amirliklari	36,8	100,1	120,9	2,7 b.	13	10
Ukraina	74,4	94,1	104,5	126,6	10	11
Koreya Respublikasi	68,5	75,0	84,5	109,4	11	12
Turkmaniston	31,6	69,2	56,1	2,2 b.	16	13
Pokiston	22,3	64,3	4,7 b.	2,9 b.	24	14
Buyuk Britaniya	31,3	57,4	100,5	183,5	17	15
Latviya	31,2	37,9	53,9	121,7	18	16
Germaniya	31,8	36,8	166,1	115,8	15	17
Belarus	27,4	33,7	151,3	123,2	20	18
Ozarbayjon	22,0	32,9	142,4	149,7	25	19
Polsha	29,2	31,4	116,4	107,7	19	20

Ushbu mamlakatlarga eksport qilinayotgan tovarlar tarkibiga asosan energiya manbalari va neft mahsulotlari, kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar hamda oziq-ovqat mahsulotlari kiradi.

Respublikaning ayrim davlatlar bilan eksport tarkibi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

	Xitoy		Rossiya		Qozog`iston		Turkiya	
	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.
Jami eksport	**1958,7**	**2245,5**	**1536,3**	**1794,9**	**1044,4**	**1156,5**	**619,7**	**878,1**
paxta tolasi	51,1	141,4	2,7	0,5	-	-	8,1	9,1
oziq-ovqat mahsulotlari	39,9	47,9	133,0	149,7	330,7	235,5	17,8	92,4
kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar	119,8	113,8	124,3	133,6	76,3	89,7	83,5	44,6
energiya manbalari va neft mahsulotlari	864,8	1008,7	430,3	602,1	439,4	412,7	1,8	11,1
qora metallar	2,6	0,3	2,7	2,3	13,7	54,8	4,4	4,3
rangli metallar	53,4	57,9	24,4	55,2	13,1	35,4	342,9	491,1
mashina va asbob-uskunalar	3,8	2,8	45,2	53,2	30,1	115,1	20,2	49,7
to`qimachilik mahsulotlari	241,7	316,7	408,5	443,0	31,1	30,2	94,9	131,2
xizmatlar	523,8	519,9	337,7	324,2	76,1	99,7	41,8	41,5
boshqalar	57,8	36,2	27,6	31,1	34,0	83,3	4,3	3,1

Xizmatlar eksporti hajmi 2 544,8 mln. AQSh dollarini yoki jami eksport hajmining 18,6 % ini tashkil etib, o`tgan yilning shu davriga nisbatan 12,7 % ga o`sganligi kuzatildi. Xizmatlar eksporti tarkibining asosiy ulushi transport xizmatlari, turizm xizmatlari, telekommunikatsiya, kompyuter va axborot xizmatlari hamda moliyaviy xizmatlar hissasiga to`g`ri keladi.

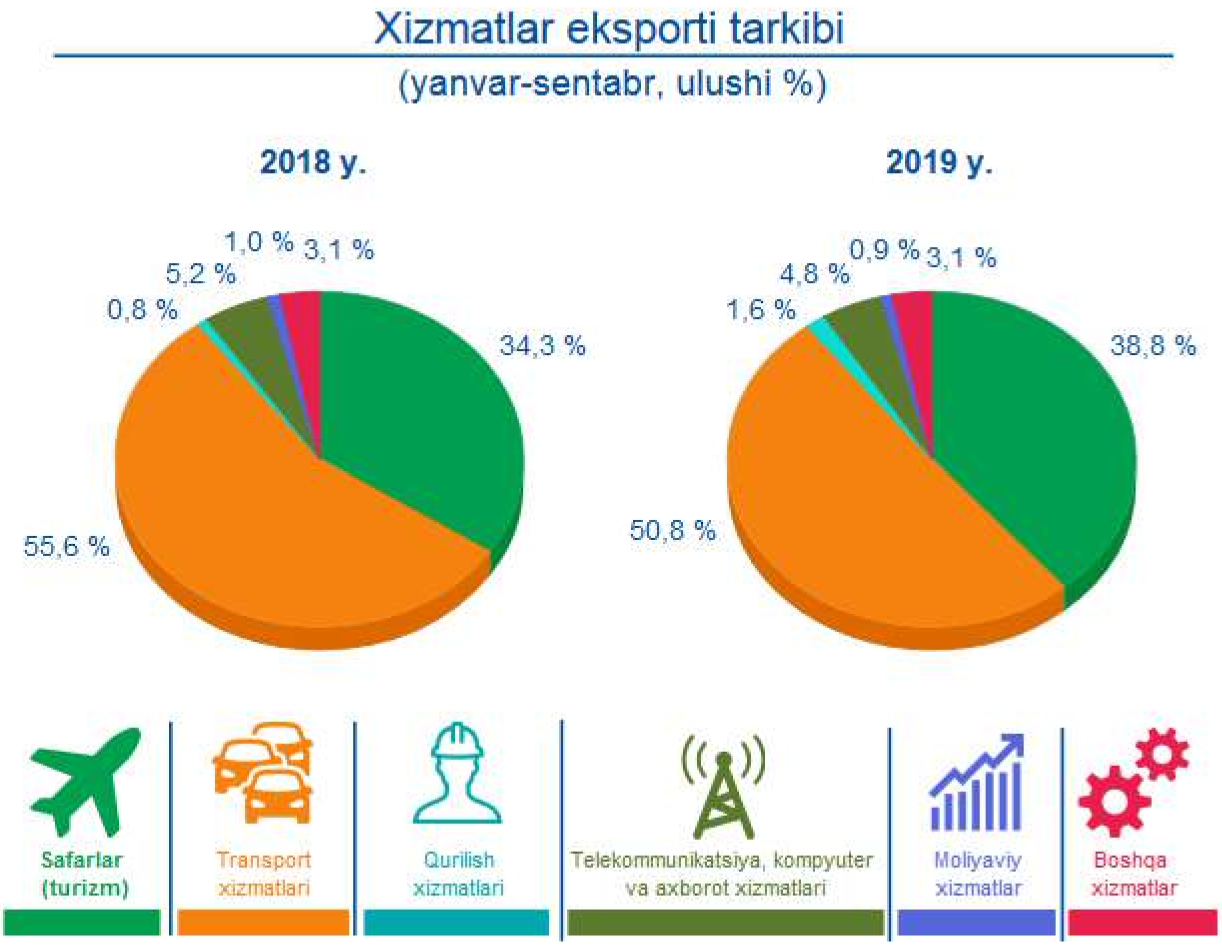

Meva-sabzavot mahsulotlari eksporti

2019-yilning yanvar-sentabr oylarida jami 1 031,7 ming tonnadan ziyod meva-sabzavot mahsulotlari 959,3 mln. AQSh dollariga eksport qilindi (o`sish sur`ati mos ravishda - 116,6 % va 146,4 %). Meva-sabzavot mahsulotlarining eksport tarkibiga qaralsa, 449,2 mln. AQSh dollariga teng 612,8 ming tonnadan ortiq sabzavot, shuningdek 510,1 mln. AQSh dollari qiymatidagi 418,9 ming tonna meva va rezavorlar eksport qilindi (qiymat ko`rinishidagi o`sish sur`ati o`tgan yilning shu davriga nisbatan mos ravishda 189,5 % va 122,0 % ni tashkil etdi).

Meva-sabzavot mahsulotlari eksporti

(yanvar-sentabr, 2019 y.)

Hukumatimiz tomonidan qishloq xo`jaligi va bog`dorchilikni rivojlantirishga katta e`tibor qaratilayotgani bois eksport qilinayotgan mahsulotlar sifati va hajmi yildan-yilga ortib bormoqda. Jumladan, 2019 yilning yanvar-sentabr oylarida umumiy eksportdagi meva va sabzavotlarning ulushi 7,0% ni tashkil etdi.

Respublikamizda yetishtirilgan meva va sabzavot mahsulotlarining asosiy bozorlari eksport geografiyasi

(yanvar-sentabr)

Davlat nomi	2018-yil			2019-yil		
	ming tonna	mln. AQSh dollari	ulushi*, %	ming tonna	mln. AQSh dollari	ulushi*, %
Qirg`iziston	69,4	60,0	9,2	96,7	286,3	29,8
Qozog`iston	449,4	318,0	48,5	419,2	222,5	23,2
Rossiya Federatsiyasi	168,6	119,5	18,2	193,1	120,7	12,6
Turkiya	15,0	16,6	2,5	54,3	91,0	9,5
Pokiston	18,2	14,2	2,2	26,6	53,1	5,5
Afg`oniston	52,7	38,7	5,9	27,9	44,1	4,6
Ukraina	7,7	5,3	0,8	50,7	33,4	3,5

Davlat nomi	2018-yil			2019-yil		
	ming tonna	mln. AQSh dollari	ulushi*, %	ming tonna	mln. AQSh dollari	ulushi*, %
Xitoy Xalq Respublikasi	32,1	22,9	3,5	31,9	28,7	3,0
Eron	9,1	7,3	1,1	13,4	10,3	1,1
Tojikiston	3,5	1,8	0,3	14,6	9,8	1,0
Iroq	3,7	4,0	0,6	14,8	8,6	0,9
Belarus	4,7	4,6	0,7	10,7	6,7	0,7
Germaniya	1,8	3,4	0,5	2,3	4,7	0,5
Ozarbayjon	2,4	2,6	0,4	4,2	4,6	0,5
Turkmaniston	3,8	2,1	0,3	14,4	4,2	0,4
Polsha	0,2	0,3	0,0	8,2	3,3	0,3
Boshqa mamlakatlar	42,0	33,7	5,3	48,7	27,1	2,9

***- qiymat ifodasidan*

To`qimachilik mahsulotlari eksporti

2019-yilning o`tgan davri mobaynida 1 174,9 mln. AQSh dollari miqdorida to`qimachilik mahsulotlari eksporti amalga oshirildi. Bu ko`rsatkich 2018-yilning mos davriga nisbatan 21,4 % ga o`sib, umumiy eksport hajmining 8,6 % ini tashkil qildi. Eksport qilingan to`qimachilik mahsulotlari tarkibidan paxtadan yigirilgan ip (56,3 %), tayyor trikotaj va tikuvchilik kiyimlari (23,1 %) asosiy ulushni egallagan. Yil boshidan 384 turdan ortiq to’qimachilik mahsulotlari dunyoning 56 та davlatiga eksport qilindi.

To`qimachilik mahsulotlari eksporti dinamikasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

	2017 y.	2018 y.	2019 y.
Paxtadan yigirilgan ip	463,1	554,7	661,1
Tayyor trikotaj va tikuvchilik kiyimlari	212,8	216,7	270,8
Naqshli mato	38,7	49,1	64,3
Paxtadan gazlamalar	40,7	46,5	50,5
Boshqa to`qimachilik mahsulotlari	23,6	25,8	35,7
Ipak va ipak mahsulotlari	16,5	28,3	44,0
Gilamlar	22,7	21,9	21,7
Paxta mahsulotlari	19,5	18,8	20,5

Respublikaning to`qimachilik sanoatini diversifikatsiya qilish va tayyor mahsulotlar eksportini rag`batlantirish borasidagi amaliy ishlar natijasida mamlakatimizning ushbu sohadagi salohiyati oshib bormoqda.

To`qimachilik mahsulotlarining eng katta ulushi Rossiya Federatsiyasi (443,0 mln. AQSh dollari – 37,7 %), Xitoy (316,7 mln. AQSh dollari – 27,0 %) va Turkiya (131,2 mln. AQSh dollari – 11,2 %) davlatlariga tegishli.

Davlatlar kesimida to`qimachilik mahsulotlari eksporti dinamikasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

Davlatlar	2017-yil	2018-yil	2019-yil
Rossiya Federatsiyasi	394,4	408,5	443,0
Xitoy Xalq Respublikasi	153,4	241,7	316,7
Turkiya	82,0	94,9	131,2
Qirg`iziston	41,6	47,0	70,8
Eron	18,7	16,6	35,9
Qozog`iston	36,1	31,1	30,2
Ukraina	9,3	13,8	19,9
Polsha	15,3	17,2	18,6
Belarus	12,3	16,1	17,7
Tojikiston	4,1	2,0	9,3
Misr	0,8	2,1	9,1
Bangladesh	13,3	15,2	8,6
Italiya	2,6	4,9	8,5
Ozarbayjon	2,5	3,9	7,5
Pokiston	0,5	4,4	6,3
Germaniya	2,2	3,2	6,2
Koreya Respublikasi	19,8	6,9	5,0
Moldova	2,1	2,3	4,5
Vyetnam	5,5	3,7	3,7
Afg`oniston	4,7	5,2	3,5

IMPORT

Joriy yilning yanvar-sentabr oylarida import hajmi 17 968,8 mln. AQSh dollariga (o`sish sur`ati 31,5 %) teng bo`ldi. Import tarkibida eng katta ulush mashina va asbob uskunalar hamda ularning qismlari (44,8 %), kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar (12,7 %) hamda oziq-ovqat mahsulotlari (7,5 %) hisobiga to`g`ri keldi.

Tovar va xizmatlar importi tarkibi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

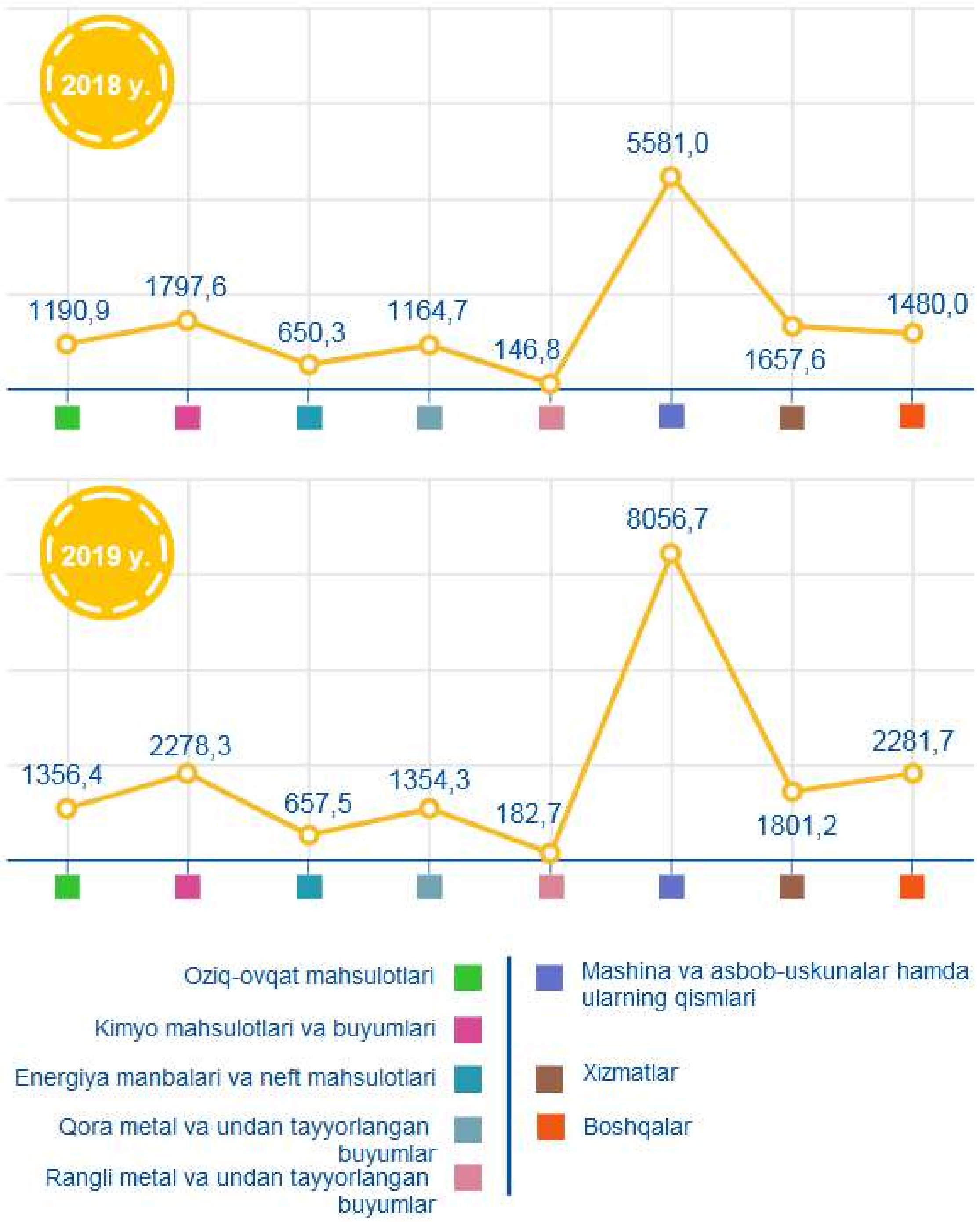

Tovar va xizmatlar importi dinamikasi tahliliga ko`ra, 2019-yilning yanvar-sentabr oylari mobaynida import qilingan tovarlar hajmi, o`tgan yilning mos davriga nisbatan 4 156,3 mln. AQSh dollariga ko`p import qilindi va 16 167,6 mln. AQSh dollarini tashkil etdi. Xizmatlar importi esa 1 801,2 mln. AQSh dollarga yetgan.

MDH va boshqa xorijiy davlatlardan import tarkibi

(2019 yil yanvar-sentabr)

Tarkibi	Jami			MDH davlatlari			Boshqa davlatlar		
	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %	mln. AQSh dollari	o`tgan yilga nisbatan, %	umumiy hajmga nisbatan, %
Jami import	**17968,8**	**131,5**	**100,0**	**6035,5**	**116,0**	**100,0**	**11933,3**	**141,0**	**100,0**
Oziq-ovqat mahsulotlari	1356,4	113,9	7,5	893,3	101,6	14,8	463,1	148,8	3,9
Kimyo mahsulotlari va buyumlari	2278,3	126,7	12,7	479,2	138,6	7,9	1799,1	123,9	15,1
Energiya manbalari va neft mahsulotlari	657,5	101,1	3,7	625,0	100,5	10,4	32,6	115,0	0,3
Qora metallar va ulardan yasalgan buyumlar	1354,3	116,3	7,5	881,1	111,0	14,6	473,2	127,5	4,0
Rangli metallar va ulardan tayyorlangan buyumlar	182,7	124,5	1,0	120,8	110,5	2,0	61,9	165,3	0,5
Mashina va asbob-uskunalar	8056,7	144,4	44,8	941,5	120,7	15,6	7115,2	148,2	59,6
Xizmatlar	1801,2	108,7	10,0	793,8	107,8	13,2	1007,4	109,3	8,4
Boshqalar	2281,7	154,2	12,8	1300,9	138,9	21,5	980,8	180,5	8,2

Importning eng katta ulushi, jumladan, energiya manbalari va neft mahsulotlari (95,0 %), rangli metallar va ulardan tayyorlangan buyumlar (66,1 %), oziq-ovqat mahsulotlari (65,9 %) shuningdek qora metallar va ulardan yasalgan buyumlar (65,1 %) MDH mamlakatlariga to`g`ri keladi, boshqa xorijiy mamlakatlarga esa eng katta ulush mashina va asbob-uskunalar (88,3 %), kimyoviy mahsulotlar va undan tayyorlangan buyumlar (79,0 %) hissasiga to`g`ri keladi.

Import tarkibi dinamikasi

(yanvar-sentabr, %)

Tarkibi	2017-yil	2018-yil	2019-yil
Jami import	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Oziq-ovqat mahsulotlari	9,5	8,7	7,5
Kimyo mahsulotlari va buyumlari	16,0	13,2	12,7
Energiya manbalari va neft mahsulotlari	4,9	4,8	3,7
Qora metallar va ulardan yasalgan buyumlar	8,2	8,5	7,5
Rangli metallar va ulardan tayyorlangan buyumlar	1,0	1,1	1,0
Mashina va asbob-uskunalar	36,2	40,8	44,8
Xizmatlar	13,3	12,1	10,0
Boshqalar	10,8	10,8	12,8

2019 yil yanvar-sentabr oylarida import qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibi tahlili shuni ko`rsatdiki, o`tgan yilning mos davriga nisbatan mashina va asbob-uskunalar hamda ularning qismlari importining ulushi 40,8 % dan 44,8 % gacha o`sdi, oziq-ovqat mahsulotlari importining ulushi esa 8,7 % dan 7,5 % ga kamaydi.

Import qilingan ayrim turdagi mahsulotlar tarkibi

(2019 yil yanvar-sentabr)

Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %	Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %
Oziq-ovqat mahsulotlari					
shakar xomashyosi	151,8	170,3 b.	kakao va undan tayyorlangan mahsulotlar	37,4	154,1
bug`doy	272,0	143,3	qandolat mahsulotlari	50,2	156,0
un	60,9	69,2	pista moyi	130,0	145,1
tayyor hayvon yemi	104,6	115,7	margarin	24,7	117,9
choy	33,3	83,5	sitrus mevalar	27,6	164,5

Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %	Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %
kartoshka	18,2	49,7	go`sht va yarim tayyor oziq-ovqat mahsulotlari	24,2	2,0 b.
Kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar					
farmatsevtika mahsulotlari	683,7	113,1	o`simliklarni o`stirish regulyatorlari	65,6	155,0
plastmassa va plastmassa buyumlar	581,0	143,7	kimyoviy iplar	47,5	107,6
kauchuk va rezina mahsulotlari	172,0	122,3	kimyoviy shtapelli tola	42,6	97,8
organik kimyo birikmalari mahsuloti	111,9	114,6	aralashmalar va erituvchilar	53,4	139,4
parfyumeriya-kosmetika va yuvish vositalari	151,8	139,7	kaustik soda	22,9	86,3
bo`yoq ekstraktlari	105,8	114,1	kimyoviy va mineral o`g`itlar	53,1	4,5 b.
Energiya manbalari va neft mahsulotlari					
neftni qayta ishlash mahsulotlari	436,8	120,0	aglomerlanmagan lignit yoki jigarrang ko`mir	14,3	83,9
neft xom-ashyosi	76,8	39,1	elektroenergiya	50,7	110,7
Qora va rangli metallar					
qora metall va undan tayyorlangan buyumlar	1354,3	116,3	rangli metall va undan tayyorlangan buyumlar	182,7	124,5
Mashina va asbob-uskunalar					
avtomobil uchun ehtiyot qismlar va buyumlar	641,5	109,5	ekskavatorlar va buldozerlar	284,2	123,1
to`qimachilik tolasini qayta ishlash mashinalari	366,2	90,9	kir yuvish va idish yuvish mashinalari, quritgichlar, sentrafugalar	340,0	150,0
yuk avtomobillari va maxsus avtomobillar	348,5	133,3	yengil avtomobillar	257,6	156,3
konditsionerlar, sovutkichlar, muzlatkichlar va isitgichli uskunalar	549,5	180,4	shinalar va pokrishkalar	135,0	90,0

Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %	Mahsulot nomi	Mln. AQSh dollari	O`tgan yilga nisbatan, %
qishloq xo`jaligi mashinalari va boshqa uskunalari	232,3	98,8	tibbiy asbob-uskunalar	209,8	164,3
tuproqni maydalovchi uskunalar	376,1	162,7	elektron dvigatellar, generatorlar va transformatorlar	245,7	90,8
vakum va suyuqlik nasoslari	435,6	2,2 b.	neft-gaz quvurlari uchun truba va trubkalar	153,8	95,6
uchuvchi apparatlar	398,3	3,0 b.	oziq ovqatsanoati uchun uskunalar	49,5	52,0
Boshqalar					
yog`och va yog`och buyumlar	466,7	101,0	boshqa tirik o`simliklar	21,7	64,3
qog`oz, karton va chop etilgan buyumlar	191,6	120,5	asbest	25,3	70,6
sement	135,0	109,8	qimmatbaho bo`lmagan metalldan ishlangan oshxona asbob-anjomlari	31,5	129,9
rangli metall konsentartlari va rudalari	279,0	3,4 b.	o`rindiq mebellar	31,9	164,8
tosh, gips va keramik buyumlar	127,5	2,0 b.	o`yinchoqlar, o`yinlar va sport anjomlari	24,5	159,8
qurilish majmualari konstruksiyasi	308,2	3,0 b.	yirik shoxli mollar	92,2	3,2 b.
shisha va shishadan tayyorlangan buyumlar	58,7	117,6	tirik uy parrandalari	6,1	85,2

MDH mamlakatlari va boshqa xorijiy davlatlar bilan import ulushining dinamikasi barqaror nisbati saqlanib qolmoqda va joriy davrda ushbu ko`rsatkich 33,6:66,4 ni tashkil etdi

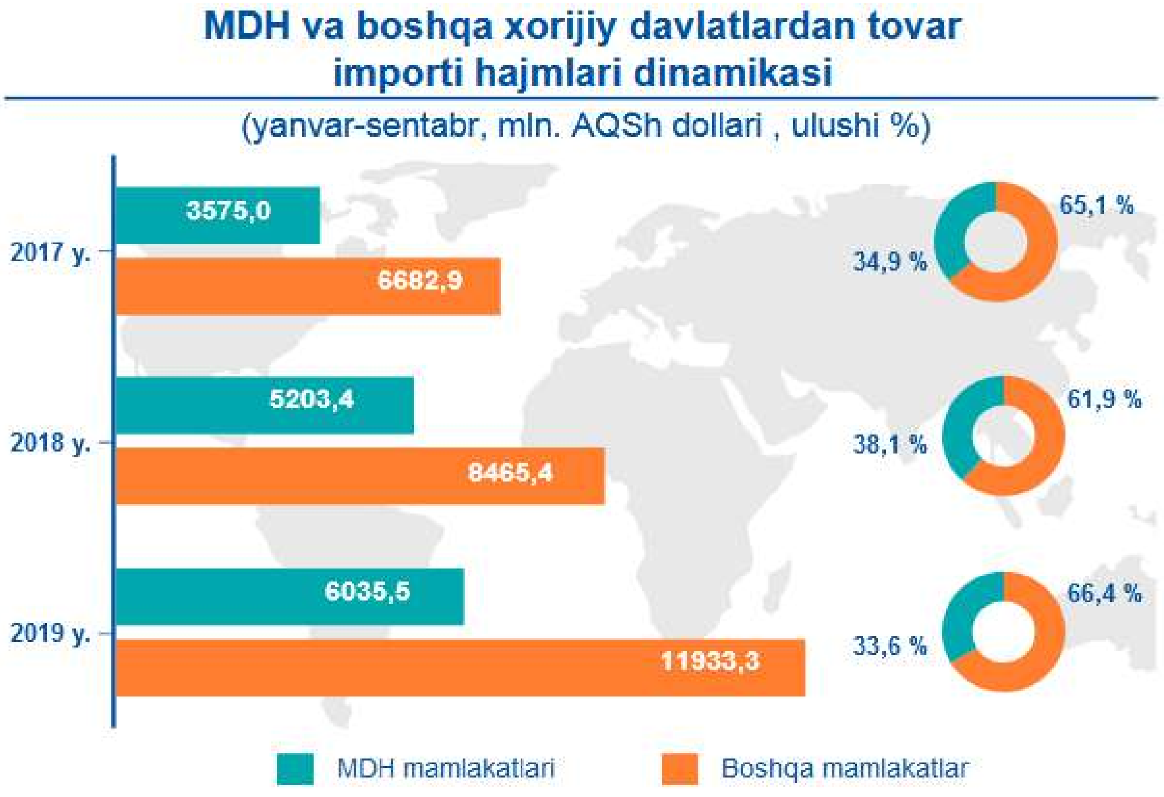

Hisobot davri natijalariga ko`ra, import bo`yicha hamkor-davlatlar orasida Rossiya Federatsiyasini 16,2 % ulushi bilan ortda qoldirgan holda Xitoy umumiy import hajmida 20,4 % ulushi bilan birinchi o`rinni egalladi.

O`zbekiston Respublikasi tomonidan importning jadal o`sishi tufayli Singapur (o`sish sur`ati o`tgan yilning shu davriga nisbatan 7,6 b.) yirik import hamkor-davlatlar yigirmataligiga kirdi.

Tovarlar va xizmatlar importidagi yigirmata yirik hamkor-davlatlar

(yanvar-sentabr)

Davlat nomi	mln. AQSH dollari		o`sish sur`ati, %		o`rni	
	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.	2018 y.	2019 y.
Xitoy Xalq Respublikasi	2488,0	3665,6	124,1	147,3	2	1
Rossiya Federatsiyasi	2644,1	2909,6	136,0	110,0	1	2
Koreya Respublikasi	1220,5	2005,7	138,6	164,3	3	3
Qozog`iston	1097,3	1481,2	152,7	135,0	4	4
Turkiya	900,7	962,4	193,6	106,8	5	5
Germaniya	492,7	707,2	110,2	143,5	6	6
AQSh	309,0	493,9	2,0 b.	159,8	7	7
Litva	191,1	345,1	101,9	180,6	12	8
Turkmaniston	125,8	332,7	160,6	2,6 b.	15	9
Yaponiya	303,7	305,2	2,7 b.	100,5	9	10
Italiya	189,4	301,2	157,7	159,0	13	11
Latviya	306,8	259,5	2,1 b.	84,6	8	12
Hindiston	185,8	246,8	77,3	132,8	14	13
Belarus	251,2	227,0	2,7 b.	90,4	11	14
Ukraina	251,6	188,3	2,1 b.	74,9	10	15
Eron	92,6	148,9	2,3 b.	160,8	19	16
Tojikiston	119,6	126,8	2,9 b.	106,0	16	17
Shveytsariya	109,0	121,3	94,9	111,3	17	18
Singapur	14,4	109,3	2,1 b.	7,6 b.	41	19
Qirg`iziston	99,7	107,5	170,6	107,8	18	20

2019-yilning yanvar-sentabr oyida respublikaga 153 dan ortiq xorijiy davlatlardan tovar va xizmatlar importi amalga oshirilgan.

Respublika importida asosiy hamkor davlatlarning ulushi

(yanvar-sentabr)

	2017 г.	2018 г.	2019 г.
1	Xitoy Xalq Respublikasi 19,5 %	Rossiya Federatsiyasi 19,3 %	Xitoy Xalq Respublikasi 20,4 %
2	Rossiya Federatsiyasi 19,0 %	Xitoy Xalq Respublikasi 18,2 %	Rossiya Federatsiyasi 16,2 %
3	Koreya Respublikasi 8,6 %	Koreya Respublikasi 8,9 %	Koreya Respublikasi 11,2 %
4	Qozog`iston 7,0 %	Qozog`iston 8,0 %	Qozog`iston 8,2 %
5	Turkiya 4,5 %	Turkiya 6,6 %	Turkiya 5,4 %
6	Germaniya 4,4 %	Germaniya 3,6 %	Germaniya 3,9 %
7	Braziliya 2,8 %	AQSh 2,3 %	AQSh 2,7 %

Shulardan 7 ta eng yirik bo`lgan Xitoy Xalq Respublikasi, Rossiya Federatsiyasi, Koreya Respublikasi, Qozog`iston, Turkiya, Germaniya va AQSh hamkor davlatlaridan jami import hajmi 12 225,6 mln. AQSh dollariga teng. Bu esa umumiy import hajmining 68,0 % ini tashkil qiladi.

Xizmatlar importi tarkibi

(yanvar-sentabr, ulushi %)

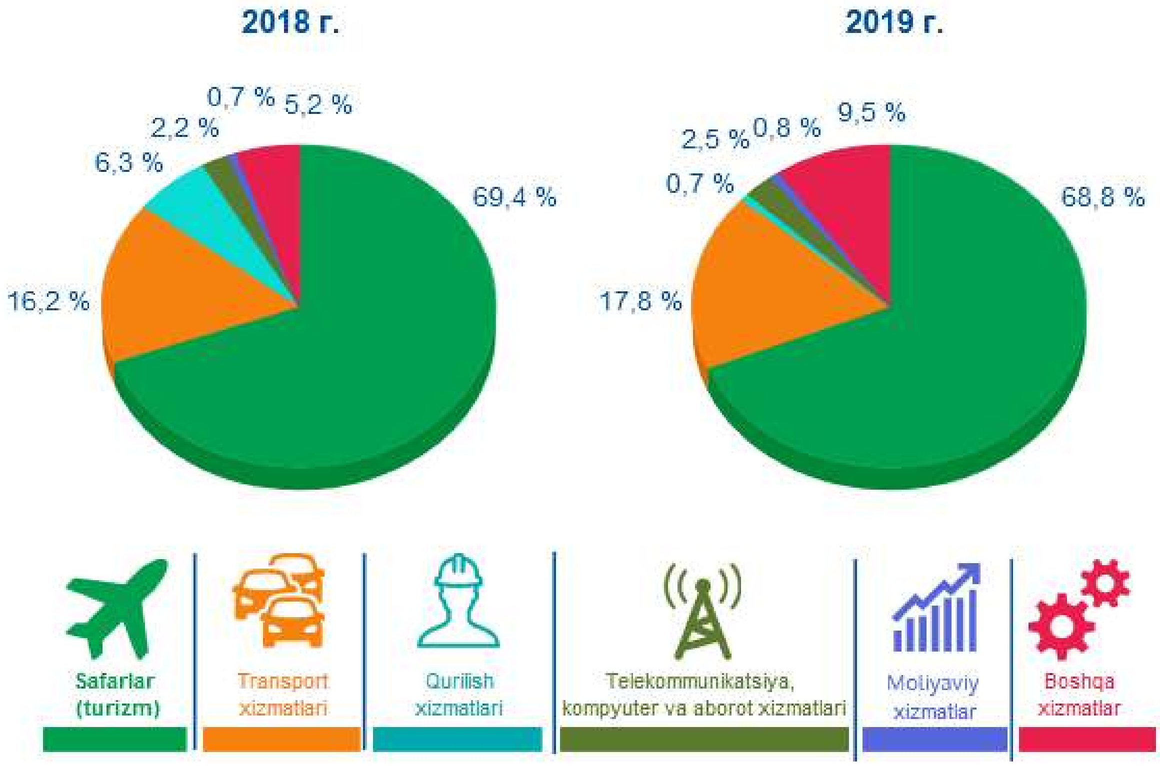

Xizmatlar importi hajmi 1 801,2 mln. AQSh dollarini yoki jami import hajmining 10,0 % ini tashkil etdi va o`tgan yilning shu davriga nisbatan 8,7 % ga oshgan. Xizmatlar importi tarkibining asosiy ulushi safarlar (turizm xizmatlari), transport xizmatlaridan iborat bo`ldi.

Qurilish materiallari importi

2019-yilning yanvar-sentabr oylari mobaynida 1 004,4 mln. AQSh dollari miqdorida qurilish materiallari importi amalga oshirildi. Bu ko`rsatkich 2018-yilning mos davriga nisbatan 17,0 % ga o`sib, umumiy import hajmining 5,6 % ini tashkil qildi.

Import qilingan qurilish materiallari tarkibida yog`och va yog`och mahsulotlari (46,1 %), sement (13,4 %), shisha va shisha buyumlar (4,8 %) hamda asbest (2,5 %) asosiy ulushni egallagan.

Qurilish materiallari importi

(yanvar-sentabr, 2019 y.)

Qurilish materiallari importi

import hajmi 1004,4 mln. AQSh dollari
jami import tarkibidagi ulushi 5,6 %

Yog`och va yog`och mahsulotlari

import hajmi 463,5 mln. AQSh dollari
jami import tarkibidagi ulushi 46,1 %

Sement

import hajmi 135,0 mln. AQSh dollari
jami import tarkibidagi ulushi 13,4 %

Shisha va shisha mahsulotlari

import hajmi 48,1 mln. AQSh dollari
jami import tarkibidagi ulushi 4,8 %

Asbest

import hajmi 25,3 mln. AQSh dollari
jami import tarkibidagi ulushi 2,5 %

Infografikadan ko`rinib turibdiki, 2019-yilning yanvar-sentabr oyida qurilish materiallari import hajmi 2018-yilning mos davriga nisbatan sezilarli darajada oshgan. Qurilish materiallari importi hajmining o`sishiga yurtimizda olib borilayotgan bunyodkorlik, xususan, keng ko`lamdagi qurilish-rekonstruktsiya ishlarini amalga oshirilishi sabab bo`lmoqda.

Qurilish materiallari importi dinamikasi

(yanvar-sentabr, mln. AQSh dollari)

	2017-yil	2018-yil	2019-yil
Sement	15,9	123,0	135,0
Yog`och va og`och mahsulotlari	340,3	451,3	463,5
Asbest	22,9	35,8	25,3
Shisha va shisha buyumlar	29,2	36,7	48,1

Shu o`rinda ta`kidlash lozimki, davlatimiz tomonidan qurilish mahsulotlari importi o`rnini bosuvchi tovar va mahsulotlarini ishlab chiqarish hamda ichki bozorni sifatli va arzon qurilish materiallari bilan ta`minlash bo`yicha bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda.

Import tarkibida asosiy ulushni tashkil qilayotgan mashina va asbob-uskunalar hamda kimyo mahsulotlari va undan tayyorlangan buyumlar asosan qaysi davlatlardan respublikamizga olib kirilayotganligi quyidagi jadvallardan ko`rish mumkin.

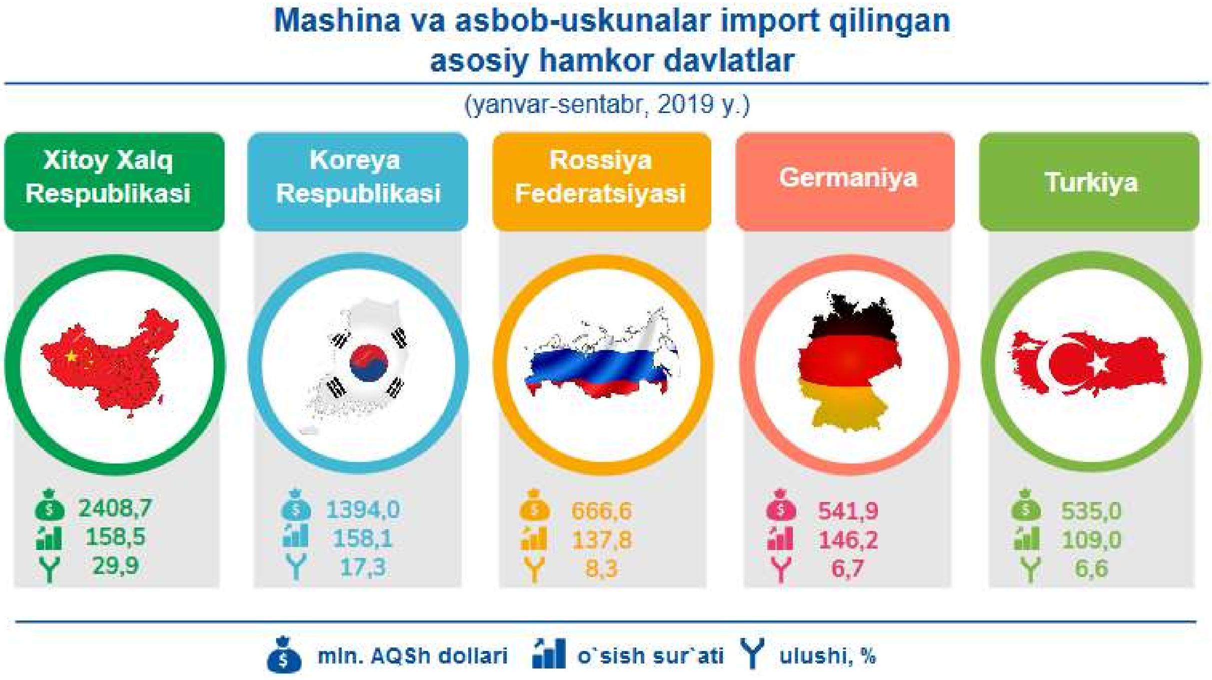

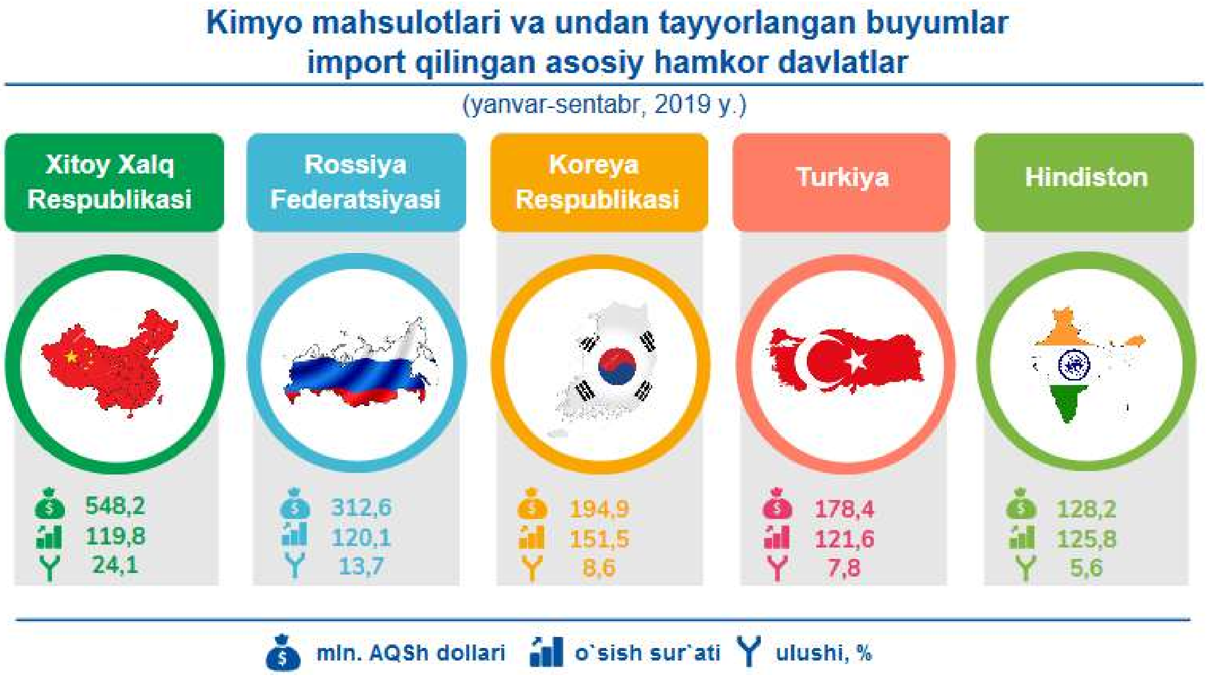

Shu bilan, yurtimizda tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar va dunyo mamlakatlari bilan olib borilayotgan mustahkam aloqalar natijasida mamlakatimizning eksport salohiyati oshib borayotgani yaqqol namoyon bo`lmoqda.

Shuningdek, hukumatimiz tomonidan bir qator soliq, bojxona imtiyozlarining yaratilishi, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqarilishi milliy mahsulotlarimizni tashqi bozorlarda mustahkam o`rin egallashlari uchun zamin yaratmoqda.

Tashqi iqtisodiy faoliyat va savdo statistikasi boshqarmasi
Tel.:71-230-80-42 (43)